

ชุดฝึกกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน
Instructional Skill Training For Ranad Thum
in Building up the Potential of Learners

กิตติ อัทธภาพ^{1*}

Kitti Atthaphol^{1*}

วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

The college of dramatic arts, Bunditpattanasil institute, Culture ministry

*Corresponding author; E-mail: kittiatthaphol@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดฝึกกระนาดทุ้มในการบรรเลงเพลงไทย และเพื่อสร้างเสริมศักยภาพของผู้เรียนด้วยชุดฝึกกระนาดทุ้ม โดยมีขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล คือผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านดุริยางค์ไทย จำนวน 5 ท่าน เพื่อวิเคราะห์แนวทางการสร้างชุดฝึกกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มอาสาสมัครจำนวน 20 คน จากนั้นวิพากษ์ และประเมินคุณภาพชุดฝึกกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมการเรียนรู้อัตนุรักษ์ทุ้มเดิมผู้เรียนจะต้องมีทักษะในการปฏิบัติซ้องวงใหญ่เป็นพื้นฐาน ใช้เพลงเป็นเครื่องมือในการฝึกปฏิบัติกลวิธีการบรรเลง และฝึกปฏิบัติกลวิธีการบรรเลงของระนาดทุ้ม ไม่มีชุดฝึกทักษะตายตัว การสร้างชุดฝึกทักษะระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย แบ่งออกเป็น 4 ชุดฝึกประกอบด้วย ชุดฝึกขั้นพื้นฐาน ชุดฝึกการใช้มือหรือการแบ่งมือในการบรรเลง ชุดฝึกสำนวนการบรรเลง และชุดฝึกสำหรับการบรรเลงเพลง ผลการประเมินคุณภาพชุดฝึกกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจากระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าภาพรวมของชุดฝึกกระนาดทุ้มอยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ย 4.4 คะแนน การเรียนรู้ด้วยชุดฝึกกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน พบว่า ก่อนเรียนด้วยชุดฝึกกระนาดทุ้มผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ย 8.45 หรือคิดเป็นร้อยละ 42.25 และหลังเรียนมีคะแนนเพิ่มสูงขึ้นเป็น 17.85 หรือคิดเป็นร้อยละ 89.25

คำสำคัญ: ชุดฝึก, ระนาดทุ้ม, ศักยภาพของผู้เรียน

ABSTRACT

This research had objectives to create Instructional Skill Training for Ranad Thum in Thai Music performing and to build up the potential of learners by Instructional skill training for Ranad Thum that having the process of data collecting from field study interviewed informants of specialists and 5 honorable in Thai Music to analyze approach in creating Instructional Skill training

for Ranad Thum in building up the potential of learners and took implementation with volunteers to criticize and evaluate the quality of Instructional Skill Training for Ranad Thum in building up the potential of Learners.

The finding found that the culture of Ranad Thum learning in the former time learners must have skills in Gong Wong Yai practicing as the basic taking the song be tool in practicing the playing technique then practice the playing Ranad Thum there is not the fixed Instructional Skill Training. The creating Instructional Skill Training for Ranad Thum in building up the potential of learners had steps from easy to difficult and relating to Thai Music Standardization had divided into 4 sets of Instructional Skill Training be Basic Instructional Skill Handling using or using hands in playing Instructional Skill Playing Pattern Instructional Skill and Playing Instructional Skill. The evaluating the quality of Instructional Skill Training for Ranad Thum in Building up the Potential of Learners from the level by agreement of specialists and honorable found that the overall of Instructional Skill Training be in the good level with average of 4.4 scores. Learning by Instructional Skill Training for Ranad Thum in Building up the potential of learners found that before learning Learners had average scores at 8.45 or being 42.25 and after learning they had the up scores of 17.85 or being 89.25.

Keywords: Instructional, Skill Training, Ranad Thum, Potential of Learners

บทนำ

วัฒนธรรมการเรียนการสอนดนตรีไทยมีลักษณะของมูขุปาฐะเป็นหัวใจสำคัญ กล่าวคือ เป็นการถ่ายทอดต่อกันด้วยวิธีการบอกเล่าปากเปล่า มิได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ชั้นแรกของการเรียนดนตรีด้วยวิธีอย่างมูขุปาฐะนั้นคือ การเลียน หรือการเอาอย่างด้วยการพยายามทำให้เหมือนหรือคล้ายคลึงกับแบบอย่าง ครูจึงเป็นต้นแบบสำคัญในการถ่ายทอดแนวทาง วิธีปฏิบัติทางดนตรีเพื่อให้เกิดแบบแผนการปฏิบัติเบื้องต้นที่มั่นคง (รังสิพันธ์ แข็งขัน 2552: 242-243) ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมการเรียนการสอนดนตรีไทยในปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับการเรียนด้วยวิธีมูขุปาฐะเป็นหลัก หากแต่ผลสัมฤทธิ์หรือทักษะทางดนตรีของผู้เรียนยังอยู่ในเกณฑ์ที่ควรพัฒนาเมื่อเทียบกับนักดนตรีหรือผู้เรียนในอดีต ทั้งนี้ ด้วยลักษณะของห้องเรียนดนตรีที่แตกต่างและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม กล่าวคือ ระบบการเรียนการสอนดนตรีไทยได้เปลี่ยนรูปแบบจากการเรียนในวง สำนักดนตรี มาเป็นระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน สถานศึกษา ด้วยโครงสร้างทางการศึกษาสมัยใหม่ อาทิ การกำหนดเวลาเรียนเป็นรายคาบ การให้สัดส่วนของรายวิชาที่ต้องมุ่งเน้นรายวิชาสามัญควบคู่ไปกับรายวิชาการฝึกทักษะดนตรี การวัดประเมินผลโดยคาดหวังผลลัพธ์ในเวลาจำกัด (รายเทอม) เหล่านี้ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการลดทอนความเข้มข้นของกระบวนการเรียนการสอนดนตรีไทย ทักษะทางดนตรีของผู้เรียน ตลอดจนความเข้าใจในบริบททางวัฒนธรรมดนตรีที่ว่าด้วยเรื่องบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีที่ทำให้บทเพลงมีความสมบูรณ์ด้านให้ความสมดุลของเสียงภายในวง และทำให้เกิดอรรถรส รวมถึงเกิดสุนทรียะมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นการบรรเลงระนาดทุ้ม ผู้บรรเลงต้องมีความรู้ มี

ความสามารถ และมีทักษะในการบรรเลงที่ถูกต้องตามหลักและวิธีการบรรเลงอย่างครบถ้วน (ไพฑูริย์ เฉยเจริญ, 2563; ดุษฎี มีป้อม, 2563)

วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นสถานศึกษาที่มุ่งผลิตนักเรียนโดยสร้างความรอบรู้ทั้งด้านวิชาการและด้านการปฏิบัติให้กับผู้ที่เข้ามารับการศึกษาวិชาดนตรีไทยในการเรียนสายอาชีพมาอย่างต่อเนื่อง ผลผลิตของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาในวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั่วประเทศได้รับการถ่ายทอดและเรียนรู้เครื่องดนตรีไทยหลายประเภทซึ่งประกอบด้วยเครื่องดีด เครื่องตี เครื่องสี และเครื่องเป่า โดยเฉพาะเครื่องดนตรีระนาดทุ้มซึ่งเป็นเครื่องดนตรีไทยที่จัดอยู่ในประเภทเครื่องดีดในวงปี่พาทย์ มีความสำคัญในการบรรเลงชิ้นหนึ่ง ที่ทำให้บทเพลงมีความสมบูรณ์ในด้านความสมดุลของเสียงภายในวง และทำให้เกิดอารมณ์สรส รวมถึงเกิดสุนทรียะมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นการบรรเลงระนาดทุ้ม ผู้บรรเลงต้องมีความรู้ มีความสามารถ และมีทักษะในการบรรเลงที่ถูกต้องตามหลักและวิธีการบรรเลงอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจึงเห็นว่า “ชุดฝึกระนาดทุ้ม” จะเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ผู้เรียนจะใช้ฝึกฝนตนเองในระยะเวลาที่จำกัดและมีประสิทธิภาพสูงสุดที่จะทำให้ผู้เรียนมีศักยภาพและทักษะในการบรรเลงระนาดทุ้มที่ถูกต้องตามหลักดุริยางคศิลป์ไทยอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ตลอดจนการพัฒนาทักษะระนาดทุ้มของผู้เรียนโดยเริ่มต้นจากการปูพื้นฐานที่ถูกต้องตามแบบแผนการบรรเลงเพื่อพัฒนาไปสู่ทักษะการบรรเลงขั้นสูงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดฝึกระนาดทุ้มในการบรรเลงเพลงไทย
2. เพื่อสร้างเสริมศักยภาพของผู้เรียนด้วยชุดฝึกระนาดทุ้ม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดฝึกระนาดทุ้มในการบรรเลงเพลงไทย และเพื่อสร้างเสริมศักยภาพของผู้เรียนด้วยชุดฝึกระนาดทุ้ม โดยมีขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล รวมไปถึงศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเอกสาร การทดลองใช้ชุดฝึกระนาดทุ้ม และนำเสนอด้วยการพรรณานาวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการสร้างพื้นฐานในการบรรเลงระนาดทุ้มให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ การตีเสียง การตีคู่แปด กลวิธีในการบรรเลง รวมไปถึงการฝึกปฏิบัติเพลงระดับพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนมีฐานความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำพื้นฐานเหล่านี้ไปต่อยอดทักษะการปฏิบัติในอนาคต

เกณฑ์ในการเลือกทำนองหลัก และบทเพลง

เกณฑ์ในการเลือกมือฆ้อง ผู้วิจัยเลือกจากสำนวนมือฆ้องที่ปรากฏมากในเพลงไทย และสำนวนนั้นสามารถใช้มือฆ้องอื่น ๆ ได้อีก โดยมีโครงสร้างสำนวนเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีสำนวนระนาดทุ้มพื้นฐานที่ใช้โดยทั่วไป ฟังและเข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้ในบทเพลงต่าง ๆ ได้

สำหรับเพลงที่ใช้ในชุดฝึกกระนาตทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ผู้วิจัยเลือกเพลงพยานาค สามชั้น เนื่องจากเป็นเพลงทางพื้นและบังคับทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงวิธีการบรรเลงว่า ช่วงทำนองใดควรมีทางระนาตทุ้มและช่วงทำนองใดควรเป็นมือฆ้องหรือทำนองหลัก และเลือกเพลงจะเข้ทางยาว สามชั้น เนื่องจากเป็นเพลงทางพื้นและมีทำนองลูกล้อลูกขัด เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงวิธีการบรรเลงที่มีความโลดโผนมากขึ้น โดยเฉพาะสำนวนทางระนาตทุ้มที่จะใช้กับลูกล้อลูกขัดและการบรรเลงล้วงในทำนองลูกล้อจากระนาตเอก

กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดฝึกกระนาตทุ้มในการบรรเลงเพลงไทย และสร้างเสริมศักยภาพของผู้เรียนด้วยชุดฝึกกระนาตทุ้ม ในการสร้างเสริมศักยภาพของผู้เรียนด้วยชุดฝึกกระนาตทุ้ม ผู้เรียนจำเป็นต้องมีพื้นฐานในการปฏิบัติฆ้องวงใหญ่ก่อนการเรียนรู้เครื่องดนตรีอื่น ๆ ตามวิธีการเรียนรู้สาขาปีพาทย์ ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) แบบยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful Sampling) เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับแนวคิด จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเปิดรับอาสาสมัครจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาปีพาทย์ ภาควิชาดุริยางค์ไทย ปีการศึกษา 2563 จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยนาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี และวิทยาลัยนาฏศิลป์พลพบุรี รวมจำนวน 20 คน เนื่องจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้ง 5 แห่ง เป็นวิทยาลัยที่อยู่ในภาคกลาง มีโครงสร้างการจัดการเรียนการสอนที่คล้ายคลึงกัน เน้นการปฏิบัติดนตรีไทยตามระเบียบแบบแผน ซึ่งต่างจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ในภูมิภาคอื่นซึ่งมีโครงสร้างการจัดการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยศึกษาทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) แนวคิดและทฤษฎี (2) สารัตถะ และ (3) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อันได้แก่ ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล และฐานข้อมูลออนไลน์

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล คือ การสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูล อาทิ อาจารย์ไชยยะ ทางมีศรี อาจารย์ทรงศักดิ์ เสนีย์พงศ์ อาจารย์ชัยชนะ เตชะอ้วน อาจารย์วีระชาติ สังขมาน อาจารย์ธิตินนท์ ฝุละศิริ อาจารย์บุญสร้าง เรืองนนท์ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร (ศิลปินแห่งชาติ) อาจารย์สิริชัยชาญ พักจำรูญ (ศิลปินแห่งชาติ) ศึกษาเอกสารทางวิชาการ ตำรา บทความจากฐานข้อมูลออนไลน์ นำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย

2) การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบวิธีวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชั้นที่ 1 การสร้างชุดฝึกกระนาตทุ้ม มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาปัญหาในการบรรเลงระนาตทุ้มจากการสังเกต และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาของผู้เรียนในการบรรเลงระนาตทุ้ม

2) ศึกษาเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เพื่อวิเคราะห์กรอบการพัฒนาทักษะการปฏิบัติของระนาดทุ้มตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และผลสัมฤทธิ์ของเกณฑ์ดังกล่าว

3) จัดทำแนวคำถามสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดุริยางค์ไทย และตรวจพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

4) สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกระนาดทุ้มจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดุริยางค์ไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดุริยางค์ไทย ทั้งนี้แนวคำถามที่ใช้เป็นลักษณะคำถามปลายเปิดเพื่อให้โอกาสแก่ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงทัศนะในการตอบคำถามมากที่สุด

5) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลการศึกษาเอกสารทางวิชาการมาสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

6) จัดทำชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

7) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินการทดสอบทักษะปฏิบัติ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค (scoring rubric) ในประเด็น ดังต่อไปนี้

- ความถูกต้องของวิธีการบรรเลง
- คุณภาพเสียง
- ความถูกต้องของจังหวะ
- ความถูกต้องของทำนอง

ขั้นที่ 2 วิพากษ์ชุดฝึกระนาดทุ้ม มีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในการวิพากษ์ชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

2) ผู้วิจัยนำเสนอการสร้างชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

3) วิพากษ์ผลการทดลองใช้ชุดฝึกระนาดทุ้มเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยครุดนตรีผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดุริยางค์ไทย

4) ให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ด้วยแบบประเมินคุณภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน มีคุณภาพระดับดี

5) นำผลการวิพากษ์ ผลการประเมินคุณภาพ และผลการทดลองใช้ชุดฝึกระนาดทุ้มเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยครุดนตรี ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดุริยางค์ไทย มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์

ขั้นที่ 3 การเสริมสร้างศักยภาพในการบรรเลงระนาดทุ้มของผู้เรียน โดยทดลองใช้ชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน มีขั้นตอนดังนี้

1) เปิดรับสมัครอาสาสมัครเพื่อเข้ารับการเสริมสร้างศักยภาพในการบรรเลงระนาดทุ้มของผู้เรียน ด้วยชุดฝึกระนาดทุ้มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2) ให้ผู้เรียนลงชื่อในเอกสารยินยอมเพื่อเข้าร่วมโครงการวิจัย

3) ผู้วิจัยทดสอบทักษะการบรรเลงระนาดทุ้มก่อนเรียนของผู้เรียน จากนั้นให้คะแนนการบรรเลงของผู้เรียนตามเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินการทดสอบทักษะปฏิบัติ

4) ผู้วิจัยทดลองใช้ชุดฝึกขนาดหุ้มเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนกับกลุ่มอาสาสมัคร โดยใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติชุดที่ 1 - 4 จำนวน 40 ชั่วโมง

5) ผู้วิจัยทดสอบทักษะปฏิบัติในแต่ละลำดับขั้น หลังจากการใช้ชุดฝึกขนาดหุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน จากนั้นให้คะแนนการบรรเลงของผู้เรียนตามเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินการทดสอบทักษะปฏิบัติ

6) แสดงผลการเสริมสร้างศักยภาพในการบรรเลงระนาดหุ้มของผู้เรียน หลังจากการทดลองใช้ชุดฝึกขนาดหุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยใช้ตารางเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน

7) จัดทำชุดฝึกขนาดหุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นเอกสารงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน

3) การตรวจสอบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation)

เมื่อได้ข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลเอกสารแล้ว ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอด้วยการพรรณานาวิเคราะห์ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ตามประเด็นในการศึกษาซึ่งผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่อไปนี้

1) กระบวนการสร้างชุดฝึกขนาดหุ้ม วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกขนาดหุ้ม จากการเก็บข้อมูลจากความรู้และประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดุริยางค์ไทย รวมถึงบทบาทหน้าที่ของระนาดหุ้ม โดยใช้ทฤษฎีลูกกระดอน เพื่อวิเคราะห์แนวทางการสร้างชุดฝึกขนาดหุ้มให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของระนาดหุ้มและบริบทของวัฒนธรรมดนตรีไทย และวิเคราะห์เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เพื่อสร้างชุดฝึกขนาดหุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสร้างชุดฝึกทักษะ เป็นกรอบในการวิเคราะห์การจัดลำดับขั้นในการสร้างชุดฝึกขนาดหุ้มให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการบรรเลงระนาดหุ้มที่ดี และสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

2) การวิพากษ์ชุดฝึกขนาดหุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิพากษ์ชุดฝึกขนาดหุ้มและข้อเสนอจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดุริยางค์ไทย

3) ผลการประเมินคุณภาพชุดฝึกขนาดหุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพชุดฝึกขนาดหุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน โดยใช้แบบประเมินคุณภาพชุดฝึกขนาดหุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย

4) การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพในการบรรเลงระนาดหุ้มของผู้เรียนทั้งก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยชุดฝึกขนาดหุ้ม จากการบันทึกของผู้วิจัยตามเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินการทดสอบทักษะปฏิบัติ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลพัฒนาการของผู้เรียน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ

การสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเชื่อมโยงกับแนวคิด และทฤษฎีโดยใช้กรอบแนวคิดช่วยในการสังเคราะห์ เพื่อสะท้อนให้เห็นกระบวนการพัฒนาชุดฝึกขนาดหุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

ผลการวิจัย

1. วัฒนธรรมการฝึกปฏิบัติระนาดทุ้ม

วัฒนธรรมการเรียนการสอนดนตรีไทยเดิมเป็นการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบมุขปาฐะ โดยผู้เรียนจะต้องใช้ความจำและการเลียนแบบจากครูผู้สอนในการฝึกปฏิบัติระนาดทุ้ม โดยผู้เรียนจะต้องมีทักษะในการปฏิบัติห้องวงใหญ่เป็นพื้นฐาน เพื่อฝึกทักษะการตี การฟัง และทักษะด้านจังหวะของผู้เรียน รวมไปถึงความคล่องตัวในการฝึกปฏิบัติ มีความเข้าใจทำนองหลักของเพลง และสามารถนำไปปฏิบัติทางระนาดทุ้มได้ด้วยการใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ของระนาดทุ้มได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การฝึกปฏิบัติระนาดทุ้มในขั้นต้นผู้เรียนยังควรมีทักษะในการบรรเลงระนาดเอก เพื่อให้รู้หลักการแปรทำนองและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบรรเลงระนาดทุ้มได้

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนระนาดทุ้มในระบบการศึกษา ยังคงยึดรูปแบบมุขปาฐะ โดยครูผู้สอนแต่ละคนมีวิธีการสอนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกลวิธีการบรรเลงของระนาดทุ้มได้ และมีความแตกฉานในการบรรเลง ซึ่งไม่มีชุดฝึกทักษะตายตัว การฝึกปฏิบัติกลวิธีการบรรเลง หรือการสร้างลักษณะเสียงพิเศษของระนาดทุ้มจึงปรับตามศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน อาทิ เสียงคูด การยกเยื้อง จังหวะต่าง ๆ การใช้กลวิธีเหล่านี้ผู้บรรเลงจะต้องมีความเข้าใจในรูปแบบเพลง และการนำไปใช้ให้เหมาะสม โดยใช้เพลงเป็นเครื่องมือในการฝึกปฏิบัติกลวิธีการบรรเลงให้เหมาะสมกับบทเพลงนั้น ๆ และฝึกปฏิบัติให้เกิดความคล่องตัว

2. ชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

การสร้างชุดฝึกทักษะระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน ช่วยย่นระยะเวลาการทำความเข้าใจ การเรียนรู้การบรรเลงระนาดทุ้มได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ตลอดจนการพัฒนาทักษะระนาดทุ้มของผู้เรียนโดยเริ่มต้นจากการปูพื้นฐานที่ถูกต้องตามแบบแผนการบรรเลงเพื่อพัฒนาไปสู่ทักษะการบรรเลงขั้นสูงต่อไป โดยสำรวจปัญหาที่พบในการฝึกปฏิบัติระนาดทุ้ม จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในสถาบันการศึกษา พบว่า ปัจจุบันผู้เรียนขาดทักษะและความเข้าใจในการบรรเลงระนาดทุ้มหลายด้าน โดยเฉพาะผู้เรียนขาดเครื่องมือ ขาดความเข้าใจในการบรรเลงสำนวนระนาดทุ้ม ขาดความเข้าใจในทักษะการใช้มือหรือการแบ่งมือในการบรรเลงของระนาดทุ้ม และขาดความคล่องตัวในการบรรเลงระนาดทุ้ม

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผนวกกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อสร้างแบบฝึกหัดในการปฏิบัติระนาดทุ้ม ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตั้งแต่การตีเสียง การแบ่งมือ กลวิธีการบรรเลง ไปจนถึงการเรียนรู้จากสำนวนการบรรเลงของระนาดทุ้ม เพื่อให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย และมีพัฒนาการอย่างเป็นลำดับขั้น เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ขณะเดียวกันยังมีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยในชั้นที่ 1-9 ตามขอบเขตของเกณฑ์ภาคปฏิบัติ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม โดยผู้วิจัยได้นำมาชุดฝึกระนาดทุ้ม ประกอบด้วย ชุดฝึกขั้นพื้นฐาน ชุดฝึกการใช้มือหรือการแบ่งมือในการบรรเลง ชุดฝึกสำนวนการบรรเลง และชุดฝึกสำหรับการบรรเลงเพลง คือ เพลงพญานาคสามชั้น และเพลงจรเข้หางยาว สามชั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ชุดฝึกขั้นพื้นฐาน เป็นการเตรียมตัวให้ผู้เรียนฝึกหัดระนาดทุ้มได้คุ้นเคยกับการใช้ความจำเป็นพื้นฐาน ทั้งด้านทำนองและจังหวะ สามารถฟังเพลงทางบรรเลงทำนองเพลงไทยง่าย ๆ สั้น ๆ ที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะ รวมทั้งทำให้ผู้เรียนรู้จักและคุ้นเคยกับระนาดทุ้มก่อนที่จะเรียนรู้และฝึกฝนเพลงไทยต่อไป ประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติ เป็นผู้มีจังหวะ รู้เสียงดนตรี มีประสิทธิภาพในการจำ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนดนตรีไทย โดยมีความสมบูรณ์ในกระบวนการฝึกฝนเพื่อพัฒนาฝีมือในการบังคับเครื่องดนตรี มีความสามารถและใช้เทคนิคการบรรเลงของระนาดทุ้มในระดับปานกลาง แบ่งออกเป็น 10 แบบฝึก ประกอบด้วย (1) การตีไล่เสียง (2) การตีคู่แปด (3) การตีเสียงมือซ้าย 2 เสียง (4) การตีสะเดาะเสียง (5) การตีย้ำเสียงมือซ้าย (6) การตีมือซ้าย 4 เสียง (7) การตีตาม (8) การตีคู่ถ่าง (9) การตีย่อยจังหวะ และ (10) การตีติด

2) ชุดฝึกการใช้มือหรือการแบ่งมือในการบรรเลง เป็นการฝึกการใช้มือ การแบ่งมือ เทคนิค ส่วนวงกลอน และจังหวะที่ยากขึ้น มีความสามารถและใช้เทคนิคการบรรเลงในระดับสูง มีความสมบูรณ์ในกรณีศึกษาเพื่อการบรรเลงฝีมือขั้นสูงสำหรับวงปี่พาทย์

3) ชุดฝึกส่วนการบรรเลง เป็นการฝึกการใช้ส่วนวงกลอน 3 แบบ ได้แก่ ส่วนวงกลอนที่บรรเลงจบพร้อมจังหวะ ส่วนวงกลอนที่บรรเลงจบก่อนจังหวะ และส่วนวงกลอนที่บรรเลงจบหลังจังหวะ เพื่อให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะกลอนระนาดทุ้มที่นิยมใช้โดยทั่วไป มีความสามารถและใช้เทคนิคการบรรเลงในระดับปานกลาง มีความสมบูรณ์ในกรณีศึกษาเพื่อการบรรเลงฝีมือขั้นสูงสำหรับวงปี่พาทย์

4) ชุดฝึกสำหรับการบรรเลงเพลง เป็นการรวบรวมการฝึกปฏิบัติกลวิธีการบรรเลงต่าง ๆ ของระนาดทุ้มมาใช้ในการบรรเลงเพลงไทย ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกเพลงพญานาค สามชั้น ในการฝึกปฏิบัติ เนื่องจากเป็นเพลงทางพื้นและบังคับทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงวิธีการบรรเลงว่า ช่วงทำนองใดควรมีทางระนาดทุ้มและช่วงทำนองใดควรเป็นมือฆ้องหรือทำนองหลัก และใช้เพลงจรจะเข้ทางยาว สามชั้น เป็นตัวอย่างเพลงไทยที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติอีกเพลงหนึ่ง เนื่องจากเป็นเพลงทางพื้นและมีทำนองลูกล้อลูกขัด เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงวิธีการบรรเลงที่มีความโดดเด่นมากขึ้น โดยเฉพาะส่วนทางระนาดทุ้มที่จะใช้กับลูกล้อลูกขัดและการบรรเลงล้วงในทำนองลูกล้อจากระนาดเอก

ในการวิจัยครั้งนี้เป้าหมายสำคัญในการพัฒนาชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับการพัฒนาศักยภาพในการบรรเลงเพลงไทยของผู้เรียน จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้ปัจจุบัน กอปรกับแนวทางการฝึกหัดระนาดทุ้มจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านระนาดทุ้ม นำมาสร้างชุดฝึกระนาดทุ้มเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้น และนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพในการบรรเลงเพลงไทยของผู้เรียน

3. การวิพากษ์ชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

การสร้างชุดฝึกระนาดทุ้มมีเป้าหมายเพื่อสร้างทักษะตั้งแต่ระดับพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนสำหรับพัฒนาศักยภาพในการบรรเลงเพลงไทย ขจัดปัญหาข้อจำกัดในการเรียนรู้ของผู้เรียน อาทิ ข้อจำกัดของเวลา ข้อจำกัด การสร้างชุดฝึกระนาดทุ้มจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าว ชุดฝึกระนาดทุ้มถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาด้านดนตรีไทยซึ่งเป้าหมายในการสร้างชุดฝึกระนาดทุ้มมีความครอบคลุมถึงวิธีการฝึกปฏิบัติกลวิธีการบรรเลงของระนาดทุ้ม และสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ทั้งนี้ ควรมีความชัดเจนของชุดฝึกว่าเป็นการฝึกระนาดทุ้มสำหรับการบรรเลงในรูปแบบใด เนื่องจากการบรรเลงระนาดทุ้มในวงดนตรีไทย และบทเพลงประเภทต่าง ๆ มีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากสติปัญญา และประสบการณ์ของผู้บรรเลง หากเพิ่มเติมการฝึกระนาดทุ้มให้ครอบคลุมในประเด็นของความหลากหลายในการบรรเลงให้เหมาะสมกับวงดนตรีไทย และเพลงไทยประเภทต่าง ๆ ได้นับว่าเป็นการช่วยให้ชุดฝึกระนาดทุ้มมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากข้อสังเกตดังกล่าว ในการเรียนด้วยชุดฝึกระนาดทุ้มผู้เรียนจะต้องได้รับการอธิบายจากครูผู้สอน ตลอดจนการสังเกตจากประสบการณ์การบรรเลงควบคู่ไปด้วย เหตุ

เพราะธรรมชาติของการเรียนรู้ทางดนตรีไทย ความเหมาะสมในการบรรเลงรูปแบบวง และความสอดคล้องกับประเภทของบทเพลงนั้นผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ตรง

การเทียบท่วงทำนองที่นำมาสร้างชุดฝึกระนาดทุ้ม ผู้วิจัยเลือกจากสำนวนมี้องที่ปรากฏมากในเพลงไทย โดยทั่วไป ฟังและเข้าใจง่าย และสำนวนนั้นสามารถใช้มี้องอื่น ๆ ได้อีก โดยมีโครงสร้างสำนวนเดียวกัน สามารถนำไปใช้ในบทเพลงต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ การยกตัวอย่างสำนวนกลอน และวิธีการแปรทำนองระนาดทุ้มในชุดฝึก ผู้เรียนได้เรียนรู้การแปรทำนองโดยตีเป็นท่วงทำนอง และจบลงด้วยทำนองระนาดทุ้ม เพื่อให้ผู้เรียนเห็นโครงสร้าง ในเรื่องของตัวเพลงที่ทุ้มจะต้องไปตกในระหว่างทาง จึงยกตัวอย่างมี้อง และสิ่งที่ต้องการให้เห็น คือลักษณะของสำนวนกลอนโบราณที่เคยร่ำเรียนกันมา ซึ่งการตีทุ้มต้องมีเนื้อบ้าง ตีให้เห็นทำนองระนาดทุ้มบ้างเป็นการยกย่องจังหวะเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งสามารถปฏิบัติได้โดยที่อย่างไร้กังวลแต่ไม่ทิ้งสำนวนของทำนองหลัก ลักษณะสำนวนกลอนแบบนี้จะทำให้ผู้เรียนรู้ว่า โครงสร้างของมี้องเป็นอย่างไร

การเลือกเพลงที่ใช้ในชุดฝึกระนาดทุ้ม เบื้องต้นผู้วิจัยได้เลือกเพลงพญานาค สามชั้น และเพลงเชิดจีน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งเพลงทางพื้น และเพลงทยอย ทั้งนี้ จากการเลือกบทเพลงดังกล่าวโดยเฉพาะเพลงเชิดจีนผู้เชี่ยวชาญสังเกตเห็นว่า สำหรับชุดฝึกระนาดทุ้มในขั้นพื้นฐานการเลือกเพลงเชิดจีนอาจไม่สอดคล้องกับลำดับขั้นในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ในการบรรเลงระนาดทุ้ม เนื่องจากเพลงเชิดจีนเป็นเพลงชั้นสูง และต้องใช้กำลังในการบรรเลงมาก เหมาะสำหรับผู้ที่เรียนรู้ในขั้นสูงแล้ว ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเพลงจะเข้ทางยาว สามชั้น แทนเพลงเชิดจีนในชุดฝึกการบรรเลงเพลง เนื่องจากเป็นเพลงทางพื้นและมีทำนองลูกล้อลูกชัด เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงวิธีการบรรเลงที่มีความโลดโผนมากขึ้น โดยเฉพาะสำนวนทางระนาดทุ้มที่จะใช้กับลูกล้อลูกชัดและการบรรเลงล้วนในทำนองลูกล้อจากระนาดเอก สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ อาจารย์วิชัย ภูเพ็ชร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภฤกษ์ มีป้อม ซึ่งให้ข้อคิดเห็นว่า เพลงที่ใช้ในชุดฝึกระนาดทุ้มควรมีเพลงทางพื้น หรือเพลงที่มีลูกล้อลูกชัดที่เหมาะสมกับลำดับขั้นในการเรียนรู้ของผู้เรียน

เมื่อได้ข้อสังเกตจากการวิพากษ์ชุดฝึกระนาดทุ้มแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านระนาดทุ้ม 5 ท่าน ประเมินชุดฝึกระนาดทุ้มโดยใช้แบบประเมินคุณภาพชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย

ผลการประเมินคุณภาพชุดฝึกระนาดทุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจากระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิต่อคุณภาพชุดฝึกระนาดทุ้มจากคะแนนเต็ม 5 คะแนนในแต่ละรายการประเมินมีผลการประเมินคุณภาพดังนี้

- 1) เนื้อหาของชุดฝึกมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 5 คะแนน
- 2) เนื้อหาของชุดฝึกมีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 5 คะแนน
- 3) เนื้อหาสะท้อนให้เห็นกลวิธีการบรรเลงระนาดทุ้มชัดเจน มีคุณภาพอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.4 คะแนน
- 4) เนื้อหา มีกลวิธีการบรรเลงระนาดทุ้มครบถ้วน มีคุณภาพอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.4 คะแนน
- 5) การเรียงลำดับของเนื้อหา มีความเหมาะสม มีคุณภาพอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.2 คะแนน

- 6) ปริมาณของเนื้อหามีความเหมาะสม มีคุณภาพอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.4 คะแนน
- 7) บทเพลงที่นำมาใช้ในชุดฝึกมีความเหมาะสม มีคุณภาพอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4 คะแนน
- 8) ระยะเวลาในการทดลองใช้ชุดฝึกมีความเหมาะสม มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.8

คะแนน

9) ผลการนำไปใช้แสดงให้เห็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.6 คะแนน

10) ภาพรวมความสมบูรณ์ของชุดฝึกขนาดท่อม มีคุณภาพอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.4 คะแนน ผลการประเมินคุณภาพชุดฝึกขนาดท่อมสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจากระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิต่อคุณภาพชุดฝึกขนาดท่อมแสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของชุดฝึกขนาดท่อมอยู่ในระดับดี

4. การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

ในการพัฒนาศักยภาพทักษะการปฏิบัติระนาดท่อมของผู้เรียน ผู้วิจัยนำชุดฝึกขนาดท่อมที่สร้างขึ้นทดลองใช้กับอาสาสมัครระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับอุดมศึกษา สาขาพยาบาล จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยนาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี และวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี รวมจำนวน 20 คน โดยใช้เวลาในการทดลองใช้ชุดฝึกขนาดท่อมเป็นเวลา 40 ชั่วโมง ผู้วิจัยได้บันทึกผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดฝึกขนาดท่อมตามเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินการทดสอบทักษะปฏิบัติ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลพัฒนาการของผู้เรียน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ

จากการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกขนาดท่อมสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน พบว่า ก่อนเรียนด้วยชุดฝึกขนาดท่อมผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ย 8.45 หรือคิดเป็นร้อยละ 42.25 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และหลังเรียนมีคะแนนเพิ่มสูงขึ้นเป็น 17.85 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 89.25 ผลคะแนนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีศักยภาพในการบรรเลงระนาดท่อมเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเรียนรู้ด้วยชุดฝึกขนาดท่อม โดยมีทักษะในการบรรเลงระนาดท่อมตั้งแต่ระดับพื้นฐาน และสามารถประยุกต์ใช้กับบรรเลงเพลงไทยได้

อภิปรายผลการวิจัย

การสร้างชุดฝึกขนาดท่อมสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ผู้วิจัยได้สำรวจปัญหาที่พบในการฝึกปฏิบัติระนาดท่อม โดยสัมภาษณ์ครูผู้สอนในสถาบันการศึกษา ผนวกกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อสร้างแบบฝึกหัดในการปฏิบัติระนาดท่อม เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจากการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้น เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ขณะเดียวกันยังมีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยในชั้นที่ 1-9 ตามขอบเขตของเกณฑ์ภาคปฏิบัติ แล้วจึงนำไปทดลองใช้และประเมินผลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นอาสาสมัครจำนวน 20 คน และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ กระบวนการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการสร้างชุดฝึกทักษะเพื่อให้ได้ชุดฝึกทักษะของ บุญนำ เกษี (2556) ซึ่งกล่าวถึงขั้นตอนการสร้างชุดฝึกทักษะ ได้แก่ (1) สำรวจปัญหา (2) กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างชุดฝึกทักษะให้ชัดเจน (3) วิเคราะห์ปัญหาที่เรียนในแต่ละจุดประสงค์ (4) ศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้ (5) กำหนดกรอบการสร้างชุดฝึกทักษะ (6) ลงมือเขียนแบบฝึกแต่ละชุด (7) นำชุดฝึกนั้นไปให้ผู้ชำนาญการตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา

หรือนำไปทดลองกับผู้เรียนเพื่อนำไปรวบรวมข้อมูลเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง และ (8) จัดพิมพ์หรืออัดสำเนาชุดฝึกทักษะเพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้

การจัดลำดับเนื้อหาของชุดฝึกขนาดหุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก เพื่อให้ผู้เรียนฝึกเรื่องของคุณภาพเสียง จังหวะ และความคล่องตัวในการฝึกปฏิบัติ โดยเนื้อหาประกอบด้วยชุดฝึกขั้นพื้นฐาน ชุดฝึกการใช้มือหรือการแบ่งมือในการบรรเลง ชุดฝึกสำนวนการบรรเลง และชุดฝึกสำหรับการบรรเลงเพลง คือ เพลงพญานาค สามชั้น และเพลงจรเข้หางยาว สามชั้น การจัดลำดับเนื้อหาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราโมทย์ ด่านประดิษฐ์ จุฑาศิริ ยอดวิเศษ และพรรณระพี บุญเปลี่ยน (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงแป๊ะสามชั้น ซึ่งสร้างแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ จำนวน 10 ข้อ ลำดับจากง่ายไปยาก ข้อ 1-9 ข้อ สอดคล้องกับระดับกลวิธีตามลำดับ ส่วนแบบฝึกข้อที่ 10 เน้นการฝึกกำลังแขนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยิ่งศักดิ์ ชุ่มเย็น (2561) ซึ่งพัฒนาทักษะการตีฆ้องวงใหญ่ของนักศึกษาภาคศึกษานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยใช้แบบฝึกทักษะปฏิบัติขั้นพื้นฐานของครูสุรินทร์ สงค์ทอง แบ่งออกเป็น 11 ขั้นตอนนี้ ขั้นที่ 1 ท่ากรรเชียง ขึ้นลงขวาสุด ซ้ายสุดอย่างละ 1 ครั้ง ขึ้น ลงตามจังหวะ ขั้นที่ 2 ท่าม้าวิ่ง ขึ้นด้วยมือขวา 15 ลูก และลงด้วยมือซ้าย 15 ลูก ขึ้นลงตามจังหวะ ขั้นที่ 3 ท่าตั้งคู่ 8 และคู่ 4 เปิดมือซ้าย ปิดมือขวาขึ้นลงตามจังหวะ ขั้นที่ 4 ท่าตั้ง คู่ 4 เปิดมือซ้าย ปิดมือขวา เสียงที่ 2 ขึ้นลงตามจังหวะ ขั้นที่ 5 ท่าติด คู่ 8 และคู่ 4 ขึ้นลงตามจังหวะ ขั้นที่ 6 ท่าตะเคียวคู่ 8 และคู่ 4 ขึ้นลงตามจังหวะ, ขั้นที่ 7 ท่าสะบัดคู่ 8 และคู่ 4 ขึ้นลงตามจังหวะ, ขั้นที่ 8 ท่าไล่ขวา 1 ซ้าย 1 ขึ้นลงตามจังหวะ ขั้นที่ 9 ท่าไล่ขวา 3 ซ้าย 1 ขึ้นลงตามจังหวะ ขั้นที่ 10 ท่าไล่คู่ 8 พร้อมกัน 2 มือขึ้นลงตามจังหวะ และขั้นที่ 11 ท่าฝึกกรอนับให้ได้จังหวะ 1-10 จึงเปลี่ยนลูก ขึ้นลงตามจังหวะ และงานของ ชยพร ไชยสิทธิ์ มนัส วัฒนไชยยศ และบรรจง ชลวิโรจน์ (2560) ซึ่งพัฒนาชุดฝึกทักษะทางระนาดหุ้ม เพลงสาธการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาขาวิชาซีพเฉพาะปี่พาทย์ วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยศึกษาแบบเรียน ตำรา เอกสารทางวิชาการ และศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติระนาดหุ้ม และนำมาออกแบบชุดฝึกขนาดหุ้มในเพลงสาธการ เนื้อหาของชุดฝึกดังกล่าวออกเป็น 7 ชุดฝึกประกอบด้วย ชุดฝึกที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับระนาดหุ้ม ชุดฝึกที่ 2 การอ่านโน้ตระนาดหุ้มและฝึกปฏิบัติตามบทเพลงที่มีการตีกรอ, ชุดฝึกที่ 3 การฝึกบทเพลงที่มีการตีสะเดาะ ชุดฝึกที่ 4 การฝึกบทเพลงที่มีการตีดูด ชุดฝึกที่ 5 การฝึกปฏิบัติเพลงสาธการ ชุดฝึกที่ 6 การฝึกเพลงที่กำหนดให้ (ต่อ) ชุดฝึกที่ 7 การฝึกเพลงที่กำหนดให้

จากการทดลองใช้ชุดฝึกขนาดหุ้มผู้เรียนมีศักยภาพในการบรรเลงระนาดหุ้มเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเรียนรู้ด้วยชุดฝึกขนาดหุ้ม โดยมีทักษะในการบรรเลงระนาดหุ้มตั้งแต่ระดับพื้นฐาน และสามารถประยุกต์ใช้กับบรรเลงเพลงไทยได้ เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นผ่านการฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ ในทุก ๆ ชุดฝึกทักษะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความคล่องแคล่ว ตลอดจนความชำนาญในการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ได้คุณลักษณะเสียงของระนาดหุ้มที่ดี มีความเข้าใจในสุนทรียะทางดนตรีไทยทั้งคุณภาพเสียง จังหวะ และฝีมือในการบรรเลงระนาดหุ้ม สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มพฤติกรรมนิยม คือ การเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by Doing) ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งเป็นโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้มากที่สุดจนมีทักษะที่คล่องแคล่วและชำนาญ (สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรพรย์, 2538) นอกจากนี้ในการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกขนาดหุ้มสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ครูผู้สอนเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยปฏิบัติเป็นต้นแบบและคอยให้คำแนะนำในการฝึกปฏิบัติ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพทางดนตรี เนื่องจากใน

การเรียนรู้ด้านดนตรีไทยผู้สอนจะใช้หลักความเหมือนในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยทั้งหลักการและขั้นตอนการฝึกหัดที่สอดคล้องและสนองวัตถุประสงค์ หลักการและขั้นตอนวิธีการแบ่งออกเป็น 4 ชั้น ได้แก่ (1) การเลียนแบบ ให้ผู้เรียนเรียนรู้เสียงดนตรี ได้เห็น และได้สัมผัส เป็นการสร้างความคุ้นเคย และขั้นการทำ ความรู้จัก เพื่อให้เกิดความสนใจ เกิดความเข้าใจ เกิดความพอใจและความซาบซึ้ง ตามลำดับ แล้วอาศัยการ เลียนแบบเพื่อที่จะลอกเลียนให้เหมือนแบบสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเลียนแบบ โดยครูทำหน้าที่เป็น แม่แบบ หรือแบบอย่างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ (2) การฝึกฝนและขั้นการฝึกหัด เป็นการทำความซำ การย้ำทักษะเพื่อให้เกิดความ แม่นยำ การทำซ้ำทำให้เกิดความชำนาญและสามารถควบคุม กำกับ และจัดการ (เล่นเครื่องดนตรี) ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ (3) หลักแห่งการค้นพบและขั้นของการด้านเพลง เกิดจากการทำซ้ำจนท่องจำขึ้นใจแล้ว ซ้ำจนขึ้นใจ สามารถคิดค้นกลอนเพลง หรือใช้กลเม็ด วิธีการปฏิบัติได้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดคุณภาพของเสียงหรือความไพเราะ และ (4) หลักความเป็นฉันทน์ เป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรม ความสมบูรณ์ลงตัวของศิลปะและดนตรีจะต้องตั้งอยู่บน ความเป็นฉันทน์ อวดความเป็นฉันทน์ และในความเป็นฉันทน์นั้นก็คือรากเหง้าทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งสำหรับชุดฝึก ภาระนาท้ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้ในขั้นที่ 1 การเลียนแบบ และขั้นที่ 2 การฝึกฝนและขั้นการฝึกหัดตามทฤษฎี การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพทางดนตรี

การเรียนรู้ด้วยชุดฝึกภาระนาท้ผู้เรียน พบว่า ก่อนเรียนด้วยชุดฝึกภาระนาท้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ย 8.45 หรือคิดเป็นร้อยละ 42.25 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และหลังเรียนมีคะแนนเพิ่มสูงขึ้น เป็น 17.85 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 89.25 ผลคะแนนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมี ศักยภาพในการบรรเลงภาระนาท้เพิ่มสูงขึ้นเมื่อเรียนรู้ด้วยชุดฝึกภาระนาท้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยิ่งศักดิ์ ชุ่ม เย็น (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการตีฆ้องวงใหญ่ ของนักศึกษาภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะ ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้ง 15 คน ก่อนที่จะใช้ชุดฝึกทักษะนักศึกษามีคะแนนความก้าวหน้าจากการใช้ชุดฝึกทักษะการตีฆ้องวงใหญ่ทั้ง 11 ชั้น จาก คะแนนเฉลี่ยก่อนใช้ชุดฝึกทักษะเป็น 4.86 คะแนนเฉลี่ยหลังใช้ชุดฝึกทักษะเป็น 7.25 ดังนั้น นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ย เพิ่มขึ้นหลังการใช้ชุดฝึกทักษะการตีฆ้องวงใหญ่ของครูสุรินทร์ สงค์ทอง ทั้ง 11 ท่าโดยเฉลี่ย คือ 4.06 นั่นคือ ความก้าวหน้าของการใช้ชุดฝึกทักษะการตีฆ้องวงใหญ่ของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี ซึ่งการนำชุดฝึกทักษะของครูสุรินทร์ สงค์ทอง มาใช้กับกลุ่มเป้าหมายมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ในการส่งเสริม ให้นักศึกษามีทักษะการตีฆ้องวงใหญ่สู่ความเป็นเลิศ

สรุปผลการวิจัย

การสร้างชุดฝึกทักษะภาระนาท้ผู้เรียน เป็นแบบฝึกหัดในการปฏิบัติภาระนาท้ จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้ปัจจุบัน กอปรกับแนวทางการฝึกหัดภาระนาท้ จาก ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาระนาท้ นำมาสร้างชุดฝึกภาระนาท้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้น ให้ ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตั้งแต่การตีเสียง การแบ่งมือ กลวิธีการบรรเลง ไปจนถึงการเรียนรู้จากสำนวนการบรรเลงของ ภาระนาท้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม โดยผู้วิจัยได้นำมาชุดฝึกภาระนาท้ ประกอบด้วย ชุดฝึก ขั้นพื้นฐาน ชุดฝึกการใช้มือหรือการแบ่งมือในการบรรเลง, ชุดฝึกสำนวนการบรรเลง และชุดฝึกสำหรับการบรรเลง เพลง โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพในการบรรเลงเพลงไทยของผู้เรียน

ผลการประเมินคุณภาพชุดฝึกขนาดท่อมสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจากระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิต่อคุณภาพชุดฝึกขนาดท่อม พบว่า ภาพรวมความสมบูรณ์ของชุดฝึกขนาดท่อม มีคุณภาพอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.4 คะแนน

การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจากการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกขนาดท่อม พบว่า ก่อนเรียนด้วยชุดฝึกขนาดท่อม ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ย 8.45 หรือคิดเป็นร้อยละ 42.25 และหลังเรียนมีคะแนนเพิ่มสูงขึ้นเป็น 17.85 หรือคิดเป็นร้อยละ 89.25 ผลคะแนนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีศักยภาพในการบรรเลงระนาดท่อมเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเรียนรู้ด้วยชุดฝึกขนาดท่อม โดยมีทักษะในการบรรเลงระนาดท่อมตั้งแต่ระดับพื้นฐาน และสามารถประยุกต์ใช้กับบรรเลงเพลงไทยได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยการสนับสนุนจากทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปี พ.ศ.2563 ในการดำเนินการวิจัยและสร้างชุดฝึกขนาดท่อมสำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

ชยพร ไชยสิทธิ์ มนัส วัฒนไชยยศ และบรรจง ชลวิโรจน์. (2560). การพัฒนาชุดฝึกทักษะทางระนาดท่อม เพลงสาธุการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาขาวิชาสีพเฉพาะเป่าพาทย์ วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. *Journal of Nakhonratchasina college*, 11(3): 202-212.

ดุชฎี มีป้อม, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2563.

บุญนำ เกษี. (2556). รายงานการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพานทองสภานุปลั้มภัก. ชลบุรี: โรงเรียนพานทองสภานุปลั้มภัก.

ปราโมทย์ ด่านประดิษฐ์ จุฑาศิริ ยอดวิเศษ และพรรณระพี บุญเปลี่ยน. (2562). การพัฒนาแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงแป๊ะสามชั้น. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์*, 6(1) : 266-291.

ไพฑูริย์ เฉยเจริญ, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2563.

ยิ่งศักดิ์ ชุ่มเย็น. (2561). การพัฒนาทักษะการตีฆ้องวงใหญ่ ของนักศึกษาภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 19(2): 60-70.

รังสีพันธุ์ แข็งขัน. (2552). ภาพสะท้อนจากวัฒนธรรมดนตรีไทย. ใน *ลอบเส้นพรมแดนแห่งศิลปะ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม. (2538). วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.